

Број: I-PP-1-45/15
Датум: 10.09.2015.
Нови Сад

**Центар за социјални рад Града Новог Сада
Директор Ненад Драшковић
Руководитељка Милица Цино**

**Змај Огњена Вука 13
Нови Сад**

Предмет: мишљење

Поступајући по притужби Ј. П. из НС Покрајински заштитник грађана - омбудсман упућује Центру за социјални рад Нови Сад у складу са чланом 42 став 2 Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману ("Службени лист АП Војводине" број 37/2014 и 40/2014) мишљење.

С поштовањем,

**ЗАМЕНИЦА
ПОКРАЈИНСКОГ ОМБУДСМАНА**

Даница Тодоров

Број: I-PP-1-45/15
Датум: 10.09.2015.
Нови Сад

На основу утврђеног чињеничног стања у поступку покренутом по притужби Ј. П. из Новог Сада, у складу са чланом 42 став 2 Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману ("Службени лист АП Војводине" број 37/2014 и 40/2014), Центру за социјални рад Нови Сад упућује

Мишљење

Центар за социјални рад Града Новог Сада је неправилно и незаконито поступао приликом пружања заштите жени и детету који су били у ситуацији насиља, супротно члану 40 Закона о социјалној заштити због тога што је пропустио да жени која је преживела насиље пружи подршку.

Центар за социјални рад није применио Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у партнерским односима, као ни Посебан протокол о поступању центара за социјални рад-органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима јер при првом сазнању о извршеном насиљу није применио прописану процедуру, пре свега није покренуо поступак, обавестио полицију, развио почетну процену, нити је жени која је насиље непосредно пријавила дао све информације о начинима заштите, процедури и обавезама институција.

Из изјашњења Центра за социјални рад се не види да је размотрена могућност за покретање судских поступака како би се умањило ризик коме се мајка и дете излажу приликом сваког довођења детета на сусрет са оцем.

Запослена која је имала сазнање о извршеном насиљу над Ј. П. и малолетним С. од стране В. Ц. је пропуштањем да поступи у складу са прописима и протоколима изложила странке безбедносном ризику, те прекршила радну обавезу због чега треба да сноси правне последице утврђене законом, колективним уговором и општим актом послодавца.

Поступци који су предузимани указују на постојање стереотипних ставова о улози мајке и оца, али и о положају жене и мушкарца у породици, неразумевање феномена насиља у породици и партнерским односима, неповерење према женама које су преживеле насиље, умањивање озбиљности преживљеног насиља и оправдавање поступака насилника, односно пребацивање одговорности за насиље на жртву.

Мишљење ће после уручења Центру за социјални рад бити објављено на интернет страници Покрајинског заштитника грађана.

Образложење

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је спровео истрагу поводом притужбе Ј. П. из НС која је навела да је била жртва физичког насиља од стране бившег партнера В. Ц. што је пријавила Центру за социјални рад од кога није добила очекивану подршку. Током поступка је обављен телефонски разговор са запосленом Љ. Р. која је примила подносиољку представке и затражено је писмено изјашњење.

Имајући у виду да је Покрајински заштитник грађана пре пријема изјашњења поседовао одређене информације о породици, у првом допису упућеном Центру за социјални рад је указао на релевантне прописе, обавезу истраге о исправности и стручности вођења разговора од стране Љ. Р. и саветовао на који начин даље приступити у раду са породицом. Наиме, подносиољка је у притужби навела да је 25.07.2015. године претрпела насиље од стране бившег партнера, приликом предаје заједничког детета на виђање са оцем које је одређено привременом мером суда. Инцидент се десио када је Ј. довела 18-месечног С. код оца детета. Том приликом је дошло до сукоба који је ескалирао, а В. Ц. је Ј. П. ударио главом у предео главе и давио док је држао дете у рукама. По пријему притужбе Покрајински заштитник грађана је телефонским путем добио информацију од координатора за насиље Полицијске управе Нови Сад да ће полиција поднети кривичну пријаву против В. Ц. због кривичног дела насиље у породици о чему је Центар за социјални рад истог дана обавештен. Осим тога, Покрајински заштитник грађана је упознат са бившим партнерима и породицом пошто је покренуо поступак по притужби В. Ц. на рад Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију.

Центар за социјални рад је Покрајинском заштитнику грађана поводом притужбе Ј. П. доставио изјашњење број 20-07000-20484/15 од 19.08.2015. године. У извештају о раду су наведени остали поступци који се воде у Центру, а који су детаљно описани у приложеним налазима и мишљењима. Такође, наведено је да је поводом захтева Ј. П. ради заштите од насиља у породици случај пријављен Координативном тиму оперативне мреже за заштиту жена и деце од насиља у породици „Зора“ како би јој била пружена психолошка подршка и дате правне информације о заштити од насиља у породици. Међутим, није познато на који начин је овај тим поступио и какви су резултати.

Из достављених извештаја, налаза и мишљења се види да је Центар први пут упознат са Ј. П. и В. Ц. у јуну 2014. године када је на захтев Вишег суда у Новом Саду сачињен налаз и мишљење о вршењу родитељског права над малолетним С. П., а у оквиру поступка који је покренут по тужби В. Ц. за утврђивање очинства и вршење родитељског права. Након тога су вођени поступци о промени модела виђања и личним контактима оца и детета, као и промени презимена детета. Уочено је више притужби на рад институција које В. Ц. непрестано упућује, а Центар је констатовао да он решење тражи у институцијама, али и то да одговорност пребацује на њих и енергију улаже у доказивање неефикасности система.

У извештају од 27.01.2015. године Центар наводи да значајан утицај на однос бивших партнера има судски поступак за одређивање алиментације који није окончан. Међутим,

одговорност В. Ц. за одуговлачење поступка, као и његове обавезе као оца нису јасно наглашене. Центар констатује да В. и Ј. нису успешно „реструктурирали“ партнерски однос у родитељски, као и да покушаји стручних радника да посредују у превазилажењу конфликта нису успели. Оба родитеља на интелектуалном плану препознају да је основни проблем одсуство комуникације, али спремност за промене остаје на вербалном нивоу. Међутим и поред уоченог у налазу и мишљењу од 30.01.2015. године Центар је навео да се отац од рођења непрекидно ангажује да на сваки начин буде присутан у животу детета, да показује велику мотивацију да учествује у подизању свог сина што се види кроз наведене поступке које је покретао како би му се то омогућило. Овај закључак изведен је на основу селективног посматрања предузетих радњи и активности В. Ц.. Пажљивијим сагледавањем ситуације и читањем извештаја Центра се може уочити да В. Ц. захтева остваривање родитељских права, док извршавање обавеза за њега није приоритет. Поступцима исцрпљује бившу партнерку и користи систем да је дискредитује и у датим околностима се може сматрати да чини психолошко насиље. Иако је јасно да Центар не може да утиче на судски поступак нити на вољу странке да покреће одређене судске поступке, неопходно је да сагледа целокупну ситуацију приликом давања мишљења.

Након догађаја 25.07.2015. Ј. П. се обратила здравственој установи и Центру за социјални рад. Стручна радница Љ. Р., која је разговарала са Ј. 29.07.2015. је у службеној белешци од 11. августа навела да „мајка Ј. долази у ЦСР и саопштава да ју је приликом последњег контакта оца и детета, именовани ударио више пута“. Након ове констатације у листу праћења је наведено „Она је иначе већ четврти пут самоиницијативно присутна њиховом сусрету“ што потврђује став Покрајинског омбудсмана о умањивању озбиљности насиља и пребацивању кривице на жртву. Ј. П. је у притужби Омбудсману навела да је у Центру наишла на неразумевање, да јој је речено да је она крива за насиље и да не разуме улогу оца у подизању детета. Уочено је да је радница Центра пажњу усмерила на родитељске компетенције, а не на насиље које се десило, да је посредно осуђивала жену за насиље које је преживела, наглашавајући да је она пратила бившег партнера и долазила му у стан, чиме је поверење странке у институцију пољуљано. Пропуштена је прилика да се започне са оснаживањем и код ње је створен осећај кривице, тако да изјаве стручне раднице којима се подржава санкционисање насилника нису довеле до резултата. У белешци је наведено и то да јој је саветовано да о насиљу обавести поступајућег судију у поступку поверавања детета. Из свега наведеног се види да запослена не разуме проблематику насиља и да не познаје процедуре, а поготово није свесна утицаја посредно и непосредно изречених оптужби, нити да су осећања странке после разговора резултат и евентуални успех у раду стручног радника/раднице. Имајући у виду остале поступке у Центру, као и чињеницу да је Ј. по образовању мастер права, претпостављено је да ће сама проценити и покренути поступке, што никако не може бити пракса, јер сазнање о ситуацији насиља мора да утиче на остале поступке и да покрене механизам институционалне заштите.

Насиље према женама настаје због неједнаких односа моћи мушкарца и жене, представља покушај вршења контроле, несразмерно погађа и утиче на жене и разликује се од других врста насиља зато што је пол/род примарни мотив насиља. Статистике показују да су жене пре пријаве институцијама насиље доживеле макар десет пута. Важно је имати на уму да је за излазак из круга насиља потребна подршка и активан однос свих релевантних органа. Поверење у институције је кључно, а поштовање закона и поступање институција и

професионалаца у складу са општим опредељењем за нулту толеранцију на насиље у породици предуслов адекватне подршке жени са искуством насиља.

Подсећамо да су, према Закону о социјалној заштити, услуге социјалне заштите и саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге - интензивне услуге подршке породици која је у кризи; саветовање и подршка родитеља, хранитеља и усвојитеља; подршка породици која се стара о свом детету или одраслом члану породице са сметњама у развоју; одржавање породичних односа и поновно спајање породице; саветовање и подршка у случајевима насиља; породична терапија; медијација; СОС телефони; активација и друге саветодавне и едукативне услуге и активности. Такође, Законом је прописано да је корисник услуга социјалне заштите и свако пунолетно лице од навршених 26 до навршених 65 година када је његово благостање, безбедност и продуктиван живот у друштву угрожен ризицима а нарочито ако постоји опасност да ће постати жртва или ако јесте жртва самозанемаривања, занемаривања, злостављања, експлоатације и насиља у породици.

Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у партнерским односима уводи обавезу институција да обезбеде да жртва насиља добије сву потребну подршку како би се охрабрила да прихвати помоћ и предузме кораке за осигурање безбедности. Општи протокол наводи и то да је важно изградити однос поверења и недвосмислено указивати да је насиље неприхватљив облик понашања, те да је одговорност за насиље увек на насилнику, а не на жртви.

Посебним протоколом о поступању центара за социјални рад-органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима регулисан је поступак центра за социјални рад у организовању заштите, помоћи и подршке жртвама породичног насиља који је заснован на прописима, правилима струке и разумевању феномена насиља.

Рад са странкама и на конкретним проблемима покреће професионалне и личне стереотипе и предрасуде о традиционалној улози жене и мушкарца у брачним, партнерским и родитељским улогама што утиче на сагледавање и разумевање проблема. Због тога је веома важно уочавање и прихватање сопствених стереотипа и предрасуда који могу да утичу на селекцију информација и на доношење професионалних одлука, нарочито ако се има на уму веома чест стереотип да жене провоцирају мушкарца, те да су зато криве за насиље које трпе. Разумевање сопствених стереотипа омогућује да се схвати њихов утицај и да се они коригују.

Насиље у породици је кривично дело и за насиље је крив онај ко га чини. Циљ интервенције које планирају и предузимају професионалци различитих служби је заустављање насиља и постизање безбедности жртава. Због тога интервенције треба да се планирају узимањем у обзир целокупног контекста, посебно неравнотеже моћи али и понашања појединаца у различитим ситуацијама и односима. Сложеност феномена подразумева и честе тешкоће у процени ризика и препознавању примарног агресора које могу да се умање едукацијама професионалаца, разменом искустава, сарадњом, неизоставном применом протокола и закона, кажњавањем учинилаца, али и несавесних професионалаца.

Подсећамо да је Република Србија ратификовала Конвенцију Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици која на свеобухватан начин обрађује ову тему, од појавних облика ове врсте насиља, па до конкретних препорука/мера различите природе за његово сузбијање и заштиту жртава. Институције су

дужне да се придржавају и да примењују домаћа и међународна документа, а запослени који прекрше обавезе треба да буду санкционисани.

На основу навода у притужби и изјашњења, доказа који су приложени, као и релевантних правних прописа у области заштите људских права и права особа са инвалидитетом Покрајински заштитник грађана - омбудсман је заузео став изражен у мишљењу.

С поштовањем,

**ЗАМЕНИЦА
ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА**

Даница Тодоров